

79
1913

ఓమ్

పరబ్రహ్మజ్ఞానము

విచిత్రశాస్త్ర పాఠనమ్.

అయమ్

మదిలి బంధము- ఆశ్శూరి లక్ష్మీస్వమి

విరచితాంధ్ర తాత్పర్యసహితమ్.

తత్పత్తాశ్రమత్యా బంధు పురవాసినా

చల్లా నాగలింగ శాస్త్రి పుత్రేణ

లక్ష్మీ నృసింహ శాస్త్రి తా

మదిలి బంధు

శ్రీశైవ్య స్వరూప ముద్దామరశాలాయాం

ముద్రితంచ ప్రకటితమ్.

ద్వితీయముద్రణ. ౫౦౦ ప్రతులు.

1913 సం॥

ప 0—2—0

వరసూర్యమ్

ప్రీతి క్.

వివాహ స్త్రీపాక హోమానంతర మాపాసన హోమమును పోరంబించి ఆ హోమమును ప్రతిదినము సాయంపాత్రఃకాలములందు తరిమిలములచే ద్వితీయంబును చేయవలసిన విధియున్నను వివాహానంతరము భార్య బాల్యార్థముచే పుట్టినింటనేయుండి భర్తగృహమునకు రానందుననున్న భార్యవచ్చియున్నను మరికొన్ని యితరకారణములచేతనున్న ఎల్లప్పుడు విచ్చిన్నముగ నాపాసన హోమము జరగజున్నది. కుభాఽకుభకర్తృంజేయనపు డాపాసనహోమమును మరదుగా జేసేయే కుభాఽకుభములను ప్రారంభింపుచున్నారు. కనుక నాపాసనహోమవిధానమును అట్టియాపాసన హోమమునకు విచ్ఛేదము సంభవించినయెడ దానికి పూర్వముగా వేర్పడిన విచ్చిన్నాపాసన విధానమును వాటియర్థమును తెలిసికొనుట యవశ్యకమైయున్నది.

ప్రతిదినము ఉపాసించబడువానిని గనుక, ఉపాసనుడనగా అగ్ని. అయిగ్ని యందు జేయబడుకర్మ డాపాసన మనది.

అయిగ్నికి గృహ్యగ్నియనిపేరు. అయిగ్ని ఎల్లప్పుడు గృహయందొక జేది యందుంచి చల్లారకుండునటుల కాగ్రీత జేయవలసినది. అట్లుజేయుమండగా సేకారణముజేతనయిన అయిగ్ని చల్లారినయెడ మధించిగాని శ్రోత్రియాగృహమునుంచి గాని యగ్నిని తిరిగి సంపాదించి హోమము జేయవలసినది. ఆహోమము విచ్చిన్నాపాసనమని ప్రకృతసంధానమని రెండవవిధములుగ వ్యవహరింపఁబడుచున్నది. విచ్చిన్నాపాసనమనగా విచ్చిన్నమయిన యగ్నినిగూర్చిజేయఁబడు కర్మ. ప్రకృతసంధానమనగా చల్లారిన యగ్నిని తిరిగి సంధానముజేయకర్మ. విచ్చిన్నాపాసనమున కంగముగా డాపాసన హోమము దేయక ఒకటి రెండు హోమకాలము లతిక్రమించినయెడల సప్తహోమహోమము జేయవలసినది. ఆహోమయంత్రమునకు సప్తహోమయంత్రమనిపేరుగనుక సప్తహోత్రహోమమనియూకర్మమని పేరుగలిగినది. డాపాసనకాగ్ని చల్లారినదియెవలంకొని తిరిగి విచ్చిన్నాపాసనము జేయవలయును ; మధ్యకాలముం దాపాసన లోపముచే సంభవించెడి డాప సన్నిధికార కిహోమము జేయఁబడుచున్నది.

ఈగ్రంథమందు యందుగా విచ్చిన్నాపాసనమున్న పిమ్మట తదంగమగు
 . సప్తహోతృహోమమున్న తరువాత సాయంప్రాత రౌపాసన హోమమున్న వ్రా
 యబడినది.

సులభముగా నర్థము జూచుకొనుటకు విచ్చిన్నాపాసనము ౨౯ వాక్యము
 లుగాను సప్తహోతృ హోమము ౧౧ వాక్యములుగాను సాయం ప్రాత రౌపాసన
 హోమము ౨౭ వాక్యములుగాను విభజింపబడి తెను గర్థముతో వ్రాయబడినది.

ఈగ్రంథమందు ౧౩ మంత్రము లున్నవి. ఆమంత్రములకు కీర్తివిద్యారణ్య
 భావ్యము ననుసరించి యర్థము వ్రాయబడినది. ఆమంత్రములే నేదనుం దెచ్చిట
 నున్నవి ప్రతిమంత్రాంతముందును తెలియజేయబడినది.

ప్రకటన

ఆత్మారి లక్ష్మీస్వసింహసోమయాజులుగారి పుత్రులు జగన్నాథ
 హనరావుగారు ఈగ్రంథము ప్రకటన పర్వవలసివడిగా మాకార్య
 స్థానముకు పంపించును ఈగ్రంథము ముద్రింపించి ప్రకటింపుచున్నా
 రము.

మచిలీపట్టణము
 బచ్చుపేట

ఇట్లు
 చల్లా లక్ష్మీస్వసింహశాస్త్రి.

విచ్చిన్నాపాసన సూత్రమ్.

నిశ్శోభాశ్శోభానుగతో మంథ్యశ్శోభితియాగారాద్వా హ-
ర్య ఉపవాసశ్చన్యతరస్య భార్యాయాః పత్యుర్యానుగ తేఽపి ప్రాత్ర-
రయాః జామాయాన్నోపవసేత్ || ఆప|| గృ|| ఖం || ౧||

(జౌపాసనాన్ని) నిత్యమయినది. ధరింపదగినది. (ఆత్మయందాశోపక-
శేయదగినది) (ఆయన్ని) చల్లారినయెడ మధింపదగినది. లేక వేదాధ్యయనసంపన్ను-
నియొక్క గృహమువలన దీసికొనిరాదగినది. భార్యకయినను భర్తకయినను (సాయం-
ప్రాతఃకాలములలో * నొక్కకాలమం దుపవాసము, లేక చల్లారినప్పుడు ఉత్తర-
మధ్యత్రయచేత (అయాళ్ళ అనుమంత్రముచేత హోమము జేసినయెడ ఉపవాసము
జేయవలసినది).

శాఖ్యాయన సూత్రమ్.

చతుర్థీహోమాదుపశ్యావాసనాగ్నా వనుగ తేఽ యాశ్చే-
త్యాత్రి రాత్యాశ్శ్మనోజ్యోతిర్జుషతామితి చానప్తరాత్రాదత ఉర్ధ్వ-
మాద్వాదశ రాత్యాత్రిస్తంతమతీస్తంతంతన్వన్, ఉన్నధ్యస్వా-
గ్ని, త్ర్యైస్త్రిగ్గ్ంశత్తంతవ, ఇతిచ ప్రాణాయామశతం చావింశతి
రాత్యాదుపవాసంచాత్రిగ్గ్ంశతిరాత్రాదతఉర్ధ్వమాషష్ఠిరాత్యాత్రి-
స్తాత్రిత్రయవసే దతఉర్ధ్వ మాసంవత్స రాత్నాతాపత్యంవిహిత-
మతఉర్ధ్వంకాలబహుజ్యే దోషగురుత్వ మేనస్సు గురుషు గురూణి
లఘుషు లఘూని శుచిక రాణిభవంతి||

వివాహ శేషహోమము తరువాత జౌపాసనాన్ని చల్లారితే మాదుగోళల
పర్యంతము (హోమములేనియెడ) “అయాళ్ళాగ్నే” అనుమంత్రముచేత (హోమ

* ప్రాతఃకాలమం దగ్ని చల్లారినయెడ సాయంకాలమువఱకు ముపవాసము,
సాయంకాలమున చల్లారినయెడ మరుచటిలో ను మధ్యాహ్నమువఱకు ముపవాసము.
అయిదుపవాసము దంపతులిద్దరును జేయవలసినదని కొందరిచురము; దంపతులలో
నొక్కరుమాత్రమే జేయవలసినదని కొందరిచురము.

ముజేయవలసినది.) ఏడవరోజుపర్యంతము లేనియెడ “మనోజ్యోతిర్జవతాం” అను మంత్రముచేత (హోమముజేయవలసినది.) అటుపిమ్మట పండ్రెండవరోజుపర్యంతము (లేనియెడ) మూడుతంతుమతీఋక్కులు అనగా “తంత్రుంతస్వ” ఉద్భవ్య శ్వాస్త్వ, త్రయశ్రీగ్ంత్రంత్రుః॥ అనుమూడుమంత్రములచేత హోమముజేయవలసినది.) ఇరువదవరోజుపర్యంతము (లేనియెడ) నూరుమాల్ల ప్రాణాయామమున్ను తంతు మతీఋక్కులచే హోమమును జేయవలసినది.) ముప్పదవరోజుపర్యంతము లేనియెడ ఉపహాసమున్ను తంతుమతీ ఋక్కులచే హోమమున్ను జేయవలసినది.

అటుపిమ్మట అరువదవరోజు పర్యంతము మూడురోజు బుపవాసము జేయవలసినది. అటుపిమ్మట సరితర్సరపర్యంతము పాశ్చాత్య కృచ్ఛము కౌప్పబడినది. అటుపిమ్మట కాలవిస్తారము జరిగినయెడ దోషవిస్తారము దోషములు గొప్పవయినయెడ పాశ్చాత్యుత్తములు గొప్పవగుచున్నవి. (దోషములు) స్వల్పమయినయెడ (పాశ్చాత్యుత్తములు) స్వల్పమగుచున్నవి.

విచ్చిన్నాపాననమ్.

దర్శిష్యా సీవోదర్శాం ధారయ మాణః పత్న్య సహాపా
ణానాయమ్య సంకల్పం కరోతి

ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీమాన్ గోత్రః
నామధేయోఽహం శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య భగవద్భీ
త్యర్థం * జైపాసనాగ్నిమాధాస్యే విచ్చిన్నసంధానార్థం॥

అర్థము స్పష్టము.

౨॥ శ్లో॥ పాఠీచీపూర్వముదక్ష్మంస్థందక్షిణారం భమాలిఖేత్ ।
తథోగీచీ పురస్సంస్థం పశ్చిమారంభమాలిఖేత్ ।

(పరిశుద్ధమయిన భూమియందు పిండియించి దానిని పలకవలె నలుదిశ
లయందును సమముగాజేసి దానియందు రెండుదర్భలచేత) ముందుగా దక్షిణదిక్కు
నందారంభముగాను ఉత్తరదిక్కునందు సమాప్తిగాను తూర్పుకొనలుగల (తూర్పు
శేఖలను) గీయునది. అప్రకారముగానే పడమరదిక్కునందారంభముగాను తూర్పు
దిక్కునందు సమాప్తిగా నుత్తరపు కొనలుగల (మూడుశేఖలను గీయునది.

౩॥ అవాక్కురోఽభ్యుక్త్య నిధాయవహ్ని ముత్సించ్యతే పూ
క్షణతోయశేషమ్ । పాక్రొయనుస్యం నిదధాత్యుదగ్వాయథాబహి
స్సాస్యచ్చ పరిస్తరాణామ్॥

ఆశేఖలు గీచినస్థలమందు చోర్లింపబడిన హస్తముచే నుదకముజల్లి (దాని
యందు) అగ్నినుంచి మిగిలినయుదకమును వదిలివేయవలసినది. మరియు
యుదకపాత్రమును పరిష్కరణ దర్భలకు వెలుపలగా గూర్చుభాగమందయిన నుత్తర
భాగమందయిన నుంచవలసినది.

౪॥ భూర్యుప్రస్సువ్రహ్మోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య భూర్యుప్రస్సు
ప్రరోమ్॥

అర్థము స్పష్టము.

* పరిష్కరణమనగా నగ్ని॥ నలుదిశలయందును చేయదర్భలు.

* ౧॥ ప్రత్యక్షశృంగారోయోలన్యపాదా ద్వేషీర్వే సప్తహస్తానా
లన్య తిథాబద్ధో వృషభారోరవీతి మహాదేవో మర్త్యాం ఆవి
వేశ॥ (ఋ-౪-౫౮-౩-తై- ఆ ౧౦- ౧౦- ౩)

ఈ (అగ్ని) నాలుగు (చేదములు) శృంగములు. మూడు (చేదములు) పాదములు. (ప్రా)మణియోదయనీయలు) రెండు శిరస్సులు. ఇతనికి (ఛందస్సులు) ఏడుహస్తములు. (ఫలమును) వర్షించెడి, అనగా (ఫలమును) ఇచ్చెడిఅగ్ని (మృత్యు బ్రాహ్మణ, కల్పములచే) మూడువిధములుగఁ గట్టబడినవాడగుచు ధ్వనిజేయుచు వ్వాడు. మహాత్ముడగు దేవుడు, అనగా నగ్ని మనుష్యులయందు ప్రవేశించుచు వ్వాడు.

౬॥ సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగ సప్తజిహ్వో ద్విశీర్షకః॥ త్రిపా
త్రసన్నవదిన స్సుఖాసీనశ్చ చిస్త్రితః॥ స్వాహాంతు దక్షిణే పార్శ్వే
దేవీంవామే న్యధాంతథా॥ విభిద్యత్యేగాహస్తైస్తు శక్తిమన్నం సుగ్రహం
సుగ్రహం తోమరం వ్యజనం వామైస్త్రితపాత్రంతు ధారయన్॥

(అగ్ని) ఏడుచేతులు నాలుగుకొమ్మలు ఏడు జిహ్వలు రెండు శిరస్సులు మూడు పాదములు నిర్మలమయిన ముఖము! కుభముగా కూర్చుండుటయు స్వచ్ఛమయిన చిరునవ్వును గలవాడు. దక్షిణభాగమందు స్వాహాజీవి వామభాగమందు న్యధాజీవివిధరించుచున్నవాడు. దక్షిణహస్తముల (వాగ్నింటిచేత) శక్తిని అన్నమును సుగ్రహమును సుగ్రహమును, వామహస్తముల (మూడింటిచేత) తోమరమును వాయుధమును వింజామరమును అజ్యపాత్రమును ధరించుచున్నవాడు.

౭॥ మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహాజనం॥ ధూమ
ధ్వజంలోహితాక్షం సప్తాచ్చిస్సర్వకామదం॥ ఆత్మాభిముఖ మాసీన
మేవంధ్యా యేధుతాశనమ్॥

మేషమునెక్కి గట్టబడిన జడలును పచ్చనికాయయు అధికతేజస్సును

• ఈతుల్యమునకు నిరుక్తాదిగ్రంథములయందు వ శీకారములు వ్రాయబడినవి. వానిలో నగ్నిపరమగు నర్థమిచ్చట వ్రాయబడినది.

ధూమమను చిహ్నమును ఎర్రనికన్నులును ఏడుబావులును గలిగి అన్ని కోరికలనిచ్చు వాడయి తనకభిముఖముగ కూర్చున్న యగ్ని నీప్రకారముగఁ దలంపుచున్నాను.

* ౮॥ ఏషహిదేవః ప్రదిశోఽను సర్వాః పూర్వోహిజాత సుక్తే గర్భేఽంతః॥ సవిజాయమాస స్సజనిష్యమాణ ప్రత్యజ్ఞాః స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః (తై-ఆ-౧. ౧౦- 3)

ప్రకాశమానుడయిన ఈ (అగ్ని) సమస్తమయిన దిక్కులను వ్యాపించి ముందుగాపుట్టినవాడు. అయగ్నియేగర్భమందున్నవాడు అయగ్నియే పుట్టుచున్న వాడు. అయగ్నియే పుట్టగలవాడు. అభిముఖుడు అన్ని దిశలయందు ముఖములుగల వాడుగాను నున్నాడు.

౯॥ ప్రాచ్ఛాగ్నే మమాభిముఖోభవ, సముఖోభవ, సుప్రసన్నోభవ, ఎరదోభవ, యథోక్తజిహ్వాయా హవిర్గ్రహణ॥

౧౦॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥

అగ్ధము స్పష్టము.

౧౧॥ ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి॥ ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥ (ఋ-౩-౬-౨-౧౦-తై-సం౧-గి-౬-౪)

ఎవడు మాయొక్కకర్మలను ప్రేరణ జేయుచున్నాడో అట్టి జగత్సృష్టయొక్క కోరికగిన నేనస్సును దలంపుచున్నారనుట

౧౨॥ సోదకేన పాణినా పదక్షేణ మగ్నిం పరిసమూహ్య. అలంక్రిత్య అగ్నేయేనమః॥ హుతవహాయనమః॥ హుతాశినేనమః॥ కృష్ణవర్తనేనమః॥ దేవముఖాయనమః॥ సప్తజిహ్వాయనమః॥ వైశ్వానరాయనమః॥ జాతవేదసేనమః॥

* ఈమంత్రమునకు వారాయణమందు శ్రీవిశ్వరూపులవారు పరబ్రహ్మ పరమాగా నర్థమహిసిరి. ఇచ్చట సందర్భము ననుసరించి యగ్ని పరమాగ నర్థమా వ్రాయఁబడినది.

౧౩! ఇతిపాగ్గాది పదీక్షణ ముత తాదిభిరలంకృత్యాప్తదిక్షు
తపాకారముగా, అనగా "అగ్నయేనమః" అనునది మొదలుగాగ
యనిమిదివాక్యమంతేతః దూర్వదిక మొదలెనిమిది దిశలయందు, బ్రహ్మిణుడుగా
నక్షత్రలు మొదలగువాని శేత నలంకరించి॥

౧౪. పాగొదగగ్రైర్దొరగ్గింపనిస్త్రుణాతి దక్షిణైరుతరైః
ప్రాగగ్రైఃపూర్వపశ్చిమేశ్చదగగ్రైర్దక్షిణైరుతరైరుతరైరధరైశ్చ

పాగ్రములు సత్తాగ్రములయిన దర్శలచేత సన్నితి (చుట్టును); పరిస్థరము వేయవలెననిది. అనగా సన్నితి నలుదిశలయందు దర్శలను బడుచునది. దక్షిణముందు సత్తరమందును దూర్పుకొనలుగలుగునట్టియు దూర్పునందును బడమర యందు సత్తరపుకొనలు గలుగునట్టియు (దర్శలచేతి) పరిస్తరము వేయవలెననిది. దక్షిణదర్శలను (దూర్పు, పడమరభాగములయందుండిన దర్శలను) మీదుగాను ఉత్తరదర్శలను (తూర్పు పడమరలయందు వేసినదర్శల కిందుగాను నుంచవలెననిది.

౧౫. ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగ్గంగాన్ దర్శంత్యగ్నేస్తేర్యమ్

అగ్నికి మత్తరభాగమందు దూర్వకోః జగల దర్శనమ బరుచునది.

౧౬! ద్వంద్వస్యంచ పాతాని ప్రియునః, * దర్శ్యాజ్య
స్థాత్యా, హోక్షణమీవావిధి, చత్వారిపాతాని ప్రయుంజ్యతే ।

(ఆ పరచివదర్శలయందు) పాత్రములను ద్వంద్వముగా పోలింప
వలసివచ్చి, దర్శ, అజ్ఞాస్థలి, పోత్రుని, సుగ్రహము, అనది నాణగుపాత్రముల
తో ముంచవలసివచ్చింది.

౧౭! నమా సాగో ద్వాదశా ప్రాచీనమాతౌ పవిత్రశ్చ
త్వా తృణంకాష్ఠంవాంతర్థాయ చివత్తిన నభవ, అపడవస్పృశ్య, మహా
లాహరీభ్యాం దద్విరనుమృజ్య పోతుణి ధాన్యాం పోగో
నిభాయతి స్యామమలసియ ప్రాచీన్తీరుత్రానాభ్యాం పాణిభ్యా మం
గుప్తాపకనిష్ఠికాభ్యా ముదగగో గృహీత్వాత్మయ!

సమములును కొనలుగలవియు పొజ్జేత పరిమాణముల నగు రెండుదర్భలను పవిత్రములుగాఁజేసి (అపవిత్రముయొక్క మొదళ్ళను) (మఱియొక)దర్భశయినను పుడకనయినను వ్యవధి గానుంచుకొని కొయవలవినది. గోళ్ళచేత గోయఁగూడదు. ఉదకమును స్పృశించి (అపవిత్రమును) మొదటినుండి చివరదాక నుదకముచేఁదుడిచి పోక్షుచీపాత్రయందుఁ బ్రాగ్గముగానుంచి యాపోక్షుచీపాత్రయందుదకమునుంచి యత్తానములయిన హస్తములయొక్క యంగుష్ఠానామికలచేత (అపవిత్రమును) సుత్తరాగ్గముగా పట్టుకుని (అపవిత్రముచేత ఆయుదకమును) కూర్చుగా ముమ్మారు పరిశుద్ధిఁ జేయవలసినది.

౧౮॥ సపవిత్రేణ పాణినాపాత్రాణిసంమృశ్య, పాత్రాణ్యుదక్రవణముత్తానాని కృత్వా, త్రిప్రొక్ష్య పాత్రాణి, తత్పాత్రం విస్మజ్య॥

పవిత్రముతోఁగూడిన హస్తముచీ పాత్రములను స్పృశించి, యుత్తరముఖముగలుగునట్లేత్తి ముమ్మారు ప్రొక్షించి మూప్రొక్షణపాత్రమును వదలివేయవలసినది.

౧౯॥ ఆజ్యంవిలాప్య. అపరేణాగ్నింపవిత్రాంతర్హితాయమాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య, ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య, తేవ్యశ్శిత్య, జ్వలతాదర్భేణావద్యత్య, ద్వేదర్భాగే (తృణమంతర్థాయ) ప్రచ్ఛిద్య, అపఊపస్పృశ్య, పృథూశ్య, దర్భాగ్రే తస్మిన్నాజ్యే ప్రాస్య, శునరపఊపస్పృశ్యతిః పర్యగ్నికృత్వా, ఉదగుద్వాస్య వత్కకుర్వన్ ఆంగారాన్ప్రొక్ష్యహ్య॥

ఆజ్యమునుగాచి యగ్నికి బడమరభాగమున బదిత్రముతోఁగూడిన య ఆజ్యపాత్రయందాజ్యమునుంచి యుత్తరమందున్న యంగారములను (అగ్నిలోనుంచి విడదీసి యాయంగారములయందు (ఆజ్యపాత్రమును) ఉంచి జ్వలింపుచున్న దర్భ

• దర్శియనఁగా హోమముజేసెడి పాత్రము. ఆజ్యస్థాలి యనఁగా నాజ్యవసుంచెడి పాత్రము. సువమనఁగా నాజ్యపాత్రములోనుంచి హోమపాత్రమంతా నునుంచెడి పాత్రము.

(అజ్ఞానము) తలక్రిందుగాఁ బ్రకాశింపఁజేసి రెండుదర్భాగములను (మఱియొక) దర్భము వ్యవధానముగా నుంచుకొని తొసి ఉదకము స్పృశించి దర్భాగములను కడిగి అయాజ్ఞమందుంచి తిరిగి ఉదకమును స్పృశించి (జ్వలింపుచున్న దర్భచే) అజ్ఞానము మువ్వరు పర్యగ్ని కరణముజేసి అనఁగా చుట్టులొగ్గి (అజ్ఞానాత్రము జ్వ) (అగ్నికి) ఉత్తరభాగమున మార్గము జేయుచుదింపి, అంగారములను తిరిగియొగ్గి తొసి దోయివలసినది.

౨౦॥ ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్యం తిరుక్చునాతి, పాగరభ్య పశ్చాన్నీత్యా పాగేవ సమాప్తిః॥

ఉత్తరగ్రములయొక పవిత్రముచేత తిరుగా అజ్ఞము మువ్వరు ఉత్తరభాగమందు పునర్దిక్షయవలసినది. తూర్పువైపున పాగరంభించి పడమర వైపునకుఁ దీసికొనివచ్చి తూర్పువైపుననే సమాప్తి (జేయవలసినది.)

౨౧॥ పవిత్రగ్రంథిం విసస్య ప్రత్యేత్య పాగగ్రముగ్నాపి తే అనుప్రవారతి॥

పవిత్రపు ముడివిప్పి కడిగి పవిత్రదర్భలఁ గ్నియందు బ్రవేశముగా నుంచవలసినది.

౨౨॥ సుక్రస్నానవానగ్నో ప్రతీతస్య తిభః దర్భాగ్రైస్సం స్పృశ్య పునః ప్రతీతస్య పోక్ష్య నిధాయ, దర్భానద్భిస్సగ్నో స్పృశ్యగ్నో ప్రాగగ్రాన్వహరతి॥

సుక్రము సుగ్రము నగ్నిమందుఁ గాచి మూడు దర్భాగములచే ముందు సుక్ర తర్భాగ స్పృశము దుడిచి మఱుగాచి (ఉదకముచే) ప్రోక్షించి (అజ్ఞానాత్రమునకు ఉత్తరభాగమందు సుక్రము దానికి ఉత్తరమందు స్పృశమును ఉంచి (తొడిచి) దర్భలనుదకముచే కడిగి అగ్నియందు పాగగ్రములను గామంచవలసినది

౨౩॥ అదితేఽనుమన్యస్య, అనుమతేఽనుమన్యస్య, సరస్వతేఽనుమన్యస్య, దేవసవిత్రః ప్రసవః॥

అదితి దేవి (వాచేజేయబడుచున్న కర్మను) అంగీకరింపుము. ఓషాద్ధ దేవి దేవతా అంగీకరింపుము. ఓనరస్వతీ అంగీకరింపుము శ్రీరమదేవతాపరమాత్మా శ్రీరంగదేయము.

౨౪। ఏకం, ద్వే, త్రిణి, చత్వారి, ఓం భూర్భువస్సువస్సాహి
హే! పృథావతయథదం నమమ!

(సు)దమాచే (సుక్ష్మ)నందు) “ఏకం, ద్వే, త్రిణి, చత్వారి.. (ఈనా
లుగు వాక్యములచేత నాలుగుమారులబ్రహ్మమునంది) “ఓంభూర్భువస్సువస్సాహి
(ఈమంత్రముచే నన్నియందు హోమము జేయవలసివది) ఈ (హోమ హవిస్సు) పృ
థావతీకొఱకు (నాకుకాదు.)

౨౫। ఏకం, ద్వే, త్రిణి, చత్వారి, అయాశ్చాక్షేఽవ్యనభి
శస్తీ శ్వస్త్యమిత్త్వమయూఅసి, అయస్తామనసా ధృతోఽయసా హా
వ్య మూహిషేఽయానోధేహి భేషజ్గ్ స్వాహా! అయనేఽగ్నయ
థదంనమమ! (తై-ఏకాగ్ని కాండ-౧-౫)

ఓయగ్నే నీవు (భక్తులను) పొందదగినవాడవును దోషరహితుడవును నత్య
స్వరూపుడవును (సర్వజనులను) పొందదగినవాడవును ఆగుచున్నావు. (మాచేత)
(నిన్ను) పొందినచున్నచే ధరింపబడితివి. (మమ్ము) పొందిన (నీమనస్సుచేత) మా
విక్లుగు (దేవతలకు) బొందింపుము. (మాచే) పొందబడినవాడగుచు మాకొఱకు
భయజయమును అనగా భయవివారణమునుకలుగజేయుము.

౨౬। నానావ్రకాగేణ సంభావిత సకలదోష నిర్హరణార్థం
సర్వసాయశ్చిత్తం కరిష్యే!

నానా విధములచేత సంభవించిన సమస్తదోష పరిహరణకొఱకు సర్వసాయ
యశ్చిత్తహోమము జేయగలను.

౨౭ ఓంభూర్భువస్సువస్సాహి! పృథావతయథదం నమమ!
అథకామస్పదమ.

౨౮। అదితేఽవ్యమగ్గ్ స్థా! అనుతుతేఽవ్యమగ్గ్ స్థా! సర్
వ్యతేఽవ్యమగ్గ్ స్థా! దేవనవితప్తాసామి!

ఓ యదితిదేవీ (నాచే జేయబడినకర్మము) అంగీకరించితివి, ఓ పాన్డూమనీజీవ
తాఅంగీకరించితివి, ఓ సరస్వతీఅంగీకరించితివి, ప్రేమదేవగు పరమాత్మా ప్రేరణ
జేసితివి.

౨౯॥ అనేన విచ్చిన్నా పానస హేమనభగవాం త్వర్వాత్స
క స్సర్వం శ్రీయజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీణాతు॥ యజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥

ఈ విచ్చిన్నా పానస హోమముచేత భగవంతుడును సర్వస్వమాపుడును
అగు యజ్ఞేశ్వరుడు సమస్త (కర్మముగూర్చి) లెస్సగా వృప్తి నొందుగాక.

అధీత వేదస్య గృహధ్యహీత్వా నిధాయవహ్నిం విధినాన
మింధే । ఆద్యంతం సంస్కృత్య సకృద్ద్యహీత్వా పరిశ్రితేన్నజాహు
యాదయాశ్చ॥

అయాశ్చ హోమమునకు సకృద్ద్యహమము.

విచ్చిన్నా పానసం సమాప్తమ్.

అథ సప్త హేమ తృహేమముః.

౧॥ పునఃప్రాణానాయమ్య, మమోపాస్తి హోతవ్యద్యారా
శ్రీపరమేశ్వర (పీత్యర్థం, అనేకౌపాసనాంతరేత లోపప్రాయశ్చిత్తార్థం
• సప్త హేమారం హేమాప్యమి॥

అనేకమగు నాపానసహోమములయొక్క ఆభావముచే (సంభవించిన)
లోపమునకు ప్రాయశ్చిత్తనిమిత్తము సప్త హోతృమంత్రముచే హోమము జేయు
చున్నాను.

౨॥ అదితే॑ నుమన్యస్వ॑ అనుమతే॑ నుమన్యస్వ॑ సరస్వతే॑
నుమన్యస్వ॑! దేవపవిత్రః పృనువ॑

లోగడ ౨౩ సంఖ్యయందును అర్థముచూడుడు.

3॥ ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి॥

* ఈమంత్రముందు హోత అధ్వర్యుడు మొదలగు ఏడుగురు హోతలు
(హోమనిష్ఠులగుటలు) తిండుటలన నీరుంత్రమునకు సప్త హోతమనిపేరు ఈమం
త్రముచే హోమము చేయుటలన నీకర్మకు సప్త హోతృ హోమమనిపేరు,

“ఏకం, ద్వై, త్రిణి, చ త్వారి,” (ఈ నాలుగు వాక్యములచేత నాలుగు మార్లు ముచేసుక్కు యందాజ్యమునుంచి హోమము జేయవలసినది.

౪॥ సుహాహవిహోతా! సత్యహవిరధ్వయ్యః! అచ్యుతపాహా
అగ్నితే! అచ్యుతమనా ఉపవక్తా! అనాధృప్యశ్చ పృథిధృప్యశ్చ
యజ్ఞస్యాభిగ్రహా! అయాస్య ఉద్ధాతా!

ఈ యజ్ఞమందుడు (ఋత్విక్కులలో) హోత, మహాహవి యను ఋషిస్వరూపుడు. అధ్వయ్యడు సత్యహవియను ఋషి స్వరూపుడు. అగ్నిధ్రుడు అచ్యుతపాహాడను ఋషిస్వరూపుడు. బ్రహ్మ అచ్యుతమనాడను ఋషి స్వరూపుడు. యజ్ఞమునకు అభిగ్రహులు (పృథ్వీ, పృథిహరలు) అనాధృప్యడు అపృథిధృప్యడు అను ఋషిస్వరూపులు ఉద్ధాత అమాన్యడను ఋషిస్వరూపుడు.

౫॥ వాచస్పతే హృద్విధేనామన్! విధేమతేనామ! విధేన్వమ
స్తానంనామ! వాచస్పతిస్సమమపాత్! మావై వ్యస్తంతు శ్చేదిమా
మస్తుప్యః! సమోదివేనమఃపృథ్వివ్యైస్వాహ॥ (చిత్తిగి అనువాకము.)

హృదయప్రేరకుడవును, (అందరిచే) నమస్కారము పొందువాడవు నగు ఓ వాచస్పతి నీకు నమస్కారము జేయుచున్నాము. మాయొక్క నామమును నీవు (దేవతలతో) చెప్పుము. వాచస్పతి (మా యజ్ఞమందు సోమపానము) జేసెను. (అందువలన) (మాగృహమందు) దేవసముదాయమున్న మనువ్యసముదాయమున్న విచ్ఛేదమును పొందకపోగాక. ద్యులోకమునకు నమస్కారము. పృథివి నమస్కారము (అని) వాక్కు పలుకుచున్నది.

౬॥ వాచస్పతయే బ్రహ్మణిధదంనమమ॥

వాక్పతియైన బ్రహ్మకొడుకు. ఈ (హోమము) నాకు కాదు.

౭॥ నానా ప్రకారేణ సంభావితసకలదోషనిర్వరణార్థం సర్వ
ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥

౧౫ ఓం భూర్భువస్సువస్సాహా॥ సజావతయఇదం సమమ॥
 ౧౬ అద్దితే॒స్వమగ్ధా॥ అనుమతే॒స్వమగ్ధా॥ సరస్వ
 తే॒స్వమగ్ధా॥ దేవసవితఃప్రాసావీ॥

పూర్వమందు అర్థము వ్రాయఁబడినది.

౧౦॥ అనేన సప్త హోతృ హోమేనభగవాం త్వర్వాత్త క
 త్వర్వం శ్రీయజ్ఞేశ్వర ముప్రీణాతు॥

౧౧॥ యజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥

ఈసప్త హోతృ హోమముచేత భగవంతుడును త్వర్వాత్మకుడును యజ్ఞ
 శ్వరుడు లెప్పగా తృప్తి పొందుగాక.

సప్త హోతృహోమము సమాప్తము.

౧౨ తస్మాదాయమాపాసన హోమము.

౧॥ మమోపాత్త సురితమయద్వారా శ్రీసరమేశ్వర పీఠ్య
 ర్థం ప్రాతరాపాసనం సాయమాపాసన హోమంతం పులైహోమ్యమి॥

౨॥ భూర్భువస్సువరోమే॥

అర్థము స్పష్టము. ఈహోమము ప్రాతఃకాలమందును సాయంకాల
 మందును లియ్యునుచే జేయవలసినది. ఈహోమములు పర్వములచేత పూర్వహో
 మముగా చేయవలయును.

౩॥ చత్వార్తి శృంగాత్రయోలస్యపాదా ద్వేక్షీరే నప్తహస్తా
 సోలస్య॥ త్రిధాబద్ధో వృషభారోరవీతి మహోదేవో మర్త్యాగం
 అనివేక॥

ఈ మంత్రార్థము విద్విత్సాహసనమందు వ్రాయఁబడినది.

౪॥ సప్త హస్తశ్చతుశ్శృంగ సప్త జాహ్వ్యా ద్విశీర్షకః॥ త్రి
పాత్ప్రసన్నపదన స్సుఖాసీనశ్శుశ్రితః॥ స్వాహాంతు దక్షిణే పాత్ప్రే
దేవీంవామే న్యధాంతథా॥ విభ్రద్దక్షిణహస్తే శక్తిమన్నం నువ్రం
న్యవం॥ తోమరం న్యజనం వామై ర్ఘృతపాత్రంతు ధారయన్॥

౫॥ మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహాజనం॥ భూమి
ధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదం॥ అత్తాభిముఖ మాసీన
మేవంద్యామై ధృతాశనమ్॥

౬॥ ప్రషహి దేవః ప్రదిశోఽనుసర్వాః పూర్వోహితాత సుతి
గర్భేతంతః సవిజాయమాన సజనిష్యమాణః ప్రత్యజ్ఞుభాస్త్వతి
విశ్వతోముఖః॥

౭॥ ప్రాజ్ఞుభాగ్నే మమూభిముఖోభవ, సుముఖోభవ, సుప్ర
సన్నోభవ, వరదోభవ, యథోక్తజిహ్వాయా హవిర్గృహణ॥

౮॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదే
వస్య ధీమహి॥ ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥

౯॥ సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య, అలం
కృత్య॥

౧౦॥ అగ్నయేనమః॥ హుతవహాయనమః॥ హుతాశీనేనమః॥
కృష్ణవర్తకానేనమః॥ దేవముఖాయనమః॥ సప్త జిహ్వాయనమః॥ వైశ్వా
నరాయనమః॥ జాతవేదసేనమః॥

౧౧॥ అదితేఽనుమన్యస్వ॥ అనుమతేఽనుమన్యస్వ॥ సరస్వ
తేఽనుమన్యస్వ॥ దేవసవితః ప్రసువ॥

౧౨॥ ఓం సూర్యాయస్వాహా॥ సూర్యాయేదంనమమః॥ అగ్న
యేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృతృద్దంనమమః॥ ఇతిప్రారాభః॥

౧౩॥ అగ్ని యేస్వాహా॥ అగ్ని యథిదంసమమ॥ అగ్ని యే స్విష్ట
కృతేస్వాహా॥ అగ్ని యే స్విష్టకృతేథిదం సమమ॥ ఇతిసాయం॥

౧౪॥ అత్రి తేజస్వమగ్న్యాహా॥ అనుమ తేజస్వమగ్న్యాహా॥ సుస్వ
తేజస్వమగ్న్యాహా॥ దేవసవిత్రిః పృథాహా॥

ఔపాసనే హునెదేన అంగు॥ నాంచవామతిః॥ వైస్విదేవే
తథాస్యతే॥ అంగురిగ్యతో హునెత్తే॥

౧౫॥ అన్నైత్వంహో అంతేను ఉత్రిత్రాతా త్రి ప్రాధివవరూప్యః॥
ఓయగ్ని సీవు మాకు మిక్కిలి సహపక్షధ్వగులు॥ తక్షణవపురు సుఖియవ
పును గృహమందుండువాడవును అగును॥

౧౬॥ తాత్యోశోచ్చిన్నదీధివ స్తున్నామ నూస మీను సో
సఖధ్యః॥ (ఋ ౫-౨౪-౧-తై-సం-౪-౪-౪-౪)

మిక్కిలి పరిపక్కుడగుఁడీయి॥ ప్రకాశంబుమన్నుఁడీయి (ఓయగ్ని) అట్టి
విన్ను మిత్రులము (వాయుకి) సుఖముకొఱస మిక్కిలి యాచింపు
వాము॥

౧౭॥ వసుత్సర్వస్వసు శ్రేవా సచర్ణ సమన్యమత్తిమో
రయందాః॥

అగ్ని శ్రేష్ఠుడును వ్యాపించిన హవిస్సుగలవాడును మిక్కిలి ప్రకాశం
పువాడును అట్టి (ఓయగ్ని) సీవు మాకు అభిముఖముగా ధనమువిష్కరి.

౧౮॥ సనోబోధి శ్రుధహాన మురుమ్యాహో అఘాయతస్సమ
స్తాత్॥ (ఋ ౫-౨౪-౨-తై-సం-౪-౪-౪-౪)

౧౫-౧౬-౧౭-౧౮ మంత్రములు రెండవ పాదములుగల పూర్వపాదము
కలిసి దీటిముఖము క్రమముగ బంధు-విప్రబాగ-సుబంధు-శ్రుతిబంధు అనువారు
౧౮॥ మంత్రము తైత్తిరీయ యజస్సునందు గమనించడు.

మమ్ము తెలిసికొమ్ము (మా) ఆహ్వానమును వినుము. పాపాత్ములగు
అందరివలన మమ్ము రక్షింపుము.

౧౯॥ హోమిసాద్గుణ్యార్థ మనాజ్ఞాతత్రయ మంత్రజపం
కరిష్యే॥

హోమసిద్ధినిమిత్తము “అనాజ్ఞాతం” అనునది మొదలుగాగల మూడు
మంత్రములను జపించుచున్నాను.

౨౦॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిధుః।
అగ్నితదిస్య కిల్బయ త్వగ్ంహవేద్ధ యథాతథం॥ (త్రై.బా. 3.
2.౧౧.౫)

ఓయగ్ని నీవు (యజ్ఞముయొక్క) యథార్థము దెలిసినవాడవు గనుక
(మాచేత) దేలియపడనట్టియు తెలియబడనట్టియు యజ్ఞముయొక్క యేభాగము
లోనింపజేయబడనక్కర అయ్యుముయొక్క భాగమును పూర్తిజేయుము.

౨౧॥ పురుషసంమితో యజ్ఞయజ్ఞః పురుషసంమితః। అగ్నే
తిదిస్య కిల్బయ త్వగ్ంహవేద్ధ యథాతథం॥ (త్రై.బా. 3.2.౧౧.౫)

యజ్ఞము పురుషసంమితో సమానమయినది (పురుషునివలె అవయవలోప
ము లేనిది) యజ్ఞము పురుషునిచే జేయబడుచున్నది. ఓయగ్ని నీవు యజ్ఞముయొక్క
యథార్థము దెలిసినవాడవు గనుక అయజ్ఞముయొక్క (అవయవలోపమును)
పూర్తిజేయుము.

౨౨॥ యతాప్తత్రైతా మససా సేవదత్తానయజ్ఞస్య మన్వతే మ
ర్తానః। అగ్నిప్రదోతా క్రతువిన్వితానాం యజ్ఞిష్టోదేవాగ్ం ఋతుశో
యభాతి॥ (త్రై.బా. 3.౨-౧౧-౫)

కాలములవలె రక్షింపబడదగినట్టియు అసమర్థులయినట్టియు మనుష్యులు
యజ్ఞముయొక్క యే (భాగమును) మనస్సుచేత తెలిసికొనక ఆతెలియని
భాగమునుగూర్చి యజ్ఞ వేత్త, విశేషజ్ఞానవంతుడు, యాగనమర్థుడు (దేవతల నాహ్వా
నము చేయువాడును అగు అగ్ని, కాలములయందు దేవతలను పూజింపుగాక.

౨౩ అనేన పాత్రకాపాసన హోమము చేతను సాయమాపాసనహోమమున భగవాంశ్చర్యాత్మకస్సర్వం శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు । యజ్ఞేశ్వరార్యగమస్తు॥

ఈపాత్రకాపాసన హోమముచేతను సాయమాపాసనహోమము చేతను భగవంతుడును సర్వస్వయాత్రుడును అగు యజ్ఞేశ్వరుడు శ్చప్తిశాంతుగాక.

౨౪॥ స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధాం యశః । ప్రజ్ఞాం విద్యాంబుద్ధిం శ్రీయం బలమానుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహిమే హవ్యవాహన । శ్రీయం దేహిమే హవ్యవాహన ఓంనమః॥

ఓయగ్నీ (హవ) క్షేమమును ఆర్తిక్యమును ధారణసామర్థ్యమును కీర్తి ప్రజ్ఞను విద్యను బుద్ధిని సంపదను బలమును ఆయుష్యును తేజస్సును ఆరోగ్యమును ఇమ్ము. ఓయగ్నీ పుంపదను వాక్మోకిమ్ము. ఓయగ్నీ నమస్కారము

౨౫॥ యస్యస్త్వత్త్వాచ నామోక్త్యా తపో హోమక్రియా విషా । న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతే సద్యో నందితమచ్యుతమ్॥

ఏ విష్ణువుయొక్క స్మరితచేతమున్న హోమార్చనముచే తమన్న రహస్యు హోమము మొదలగు క్రియలయందు లోపభాగము సంపూర్ణశాంతుగా అట్టివిష్ణువున నిష్క్రమ నమస్కరింతుమన్నాము.

౨౬॥ మంత్రహీనా క్రియాహీనం ధక్తిహీనం హుతాశన యద్దుతంతు మయాదేవ పుష్కార్ణం తదిస్తుతే॥

ఓయగ్నీ మంత్రహోపముగాను క్రియాహోపముగాను ధక్తిహోపముగాను ఏహోమము వాచేత జేయబడినదో ఆహోపము ఏమి పూర్తియగుగాక.

౨౭॥ చతుస్సాగర పర్యతం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్చుభంధవతు • అహంభో అభివాదయే॥

స్వప్రము.

కౌపాసనహోమము సమాప్తము.

ఈగురుకు తరువాత యజమానునియొక్క ప్రవర జప్తవలసివది.

పృథ్వీ

1	యాజ్ఞానస్మార్త మంత్రపాఠము సస్వరము. ప్రథమభాగము	18 రు 1.8.0
2	యాజ్ఞానస్మార్త మంత్రపాఠము సస్వరము. ద్వితీయభాగము	1.8.0
3	యాజ్ఞానస్మార్తాశక్రమణిక-ఇందుపంచదశకర్మములు. స్వప్రయోగములు నుండును.	1.8.0
4	యాజ్ఞానస్మార్త పరప్రయోగాశక్రమణిక-ఇది బ్రాహ్మణాపరము. ద్వారా కామాన్యులనుండును	1.0.0
5	నక్షత్రేష్టి-సస్వరము-దీనినే అష్టాశక్రమణికమందురు	0.2.0
6	మహాశాస్త్రము-సస్వరము-ఇందు బహువిధములు నుండును	0.6.0
7	పంచోపనిషత్తులు-సస్వరము-ఇందు చిత్తి-శిక్ష-ఆనందవల్లి-భృగువల్లి నారాయణము ఇందుకీర్తమేధమునుగూడ నుద్ఘోషించితిమి	0.8.0
8	మంత్రప్రవృత్తిములు నెవ్వరముగ నుండును	0.4.0
9	అధికరణము-ఇందు అష్టమాక్తమును-నాదికేతాంతమునకు కర్తవ్యమును సస్వరముగ నుండును. ప్రతి 1 :	0.4.0
10	సంతానవందనము-సస్వరము	0.2.0
11	హనుమద్వ్రతము తాత్పర్యసహితము	0 2 0
12	అశ్వచిన్తయదర్శనము- తాత్పర్యసహితము ప్రతి 1 :	0.4.0
13	బ్రహ్మయజ్ఞము-సస్వరము	0.2.0
14	శ్రవణశ్రవణమునందలి- ఇందుబహువిధములుండును తాత్పర్యసహితము	2.8.0
15	క్షీరాబ్ధివ్రతము	0.1.0
16	అశ్వేష్ఠ నారాయణ శ్రవణము	0.2.8
17	అపంకశ్రవణము	0.2.0
18	యాజ్ఞానస్మార్త మంత్రప్రవృత్తిము	0.4.0
19	యాజ్ఞానస్మార్త వివాహప్రయోగము	0.5.0
20	యాజ్ఞానస్మార్త ఉపనయనప్రయోగము	0.5.0

నుదీర్ఘములు
బహుములు }

ఇట్లు
చల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి

10527

